

Всі ці визначення лише в своїй сукупності створюють повне уявлення про зміст і особливості поняття «інформація», проте в жодному з них законодавець всебічно не розкриває сутність досліджуваної категорії. Таким чином, на нашу думку, поняття «інформація» потребує подальшого удосконалення в Законі України «Про інформацію», оскільки саме цей нормативно правовий акт є основним у врегулюванні відносин в інформаційній сфері, які виникають на теренах нашої держави.

А. О. Муртішева,

аспірант кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Здійснення державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову передбачає існування системи стримувань і противаг, яка покликана забезпечити ефективне функціонування всього державного механізму та неможливість узурпації влади однією з гілок. Відносини між окремими гілками влади передбачають існування, зокрема, контрольних повноважень, що забезпечують здатність адекватно відреагувати на незаконні дії чи бездіяльність підконтрольних суб'єктів. Саме система стримувань і противаг дозволяє реалізувати так званий внутрішній контроль, що відбувається всередині державного механізму.

Разом з цим науковці наголошують на існуванні системи контролю за владою у широкому значенні – у формі квазіконтролю з боку народу та інститутів громадянського суспільства. Проте, на нашу думку, країни з досить нетривалим досвідом державотворення на демократичних засадах, до яких належить і Україна, мають в першу чергу вибудувати дієву систему контролю саме у вузькому сенсі – контролю, здійснюваному в межах державної влади. Адже саме ефективний механізм державної влади та стабільний розвиток країни має стати основою для розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні.

Досвід розвинутих демократій демонструє, що однією з найбільш дієвих форм контролю за виконавчою владою є парламентський контроль. У цьому аспекті важливого значення набуває контрольна функція парламенту, що може реалізовуватись ним безпосередньо або через його органи та посадових осіб. Основними напрямками парламентського контролю в Україні є: 1) контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України, 2) парламентський контроль за додер-

жанням конституційних прав та свобод людини і громадянина; 3) контроль в бюджетно-фінансовій сфері; 4) парламентський контроль за діяльністю органів прокуратури та ін. Проте найбільшого значення для ефективної співпраці між гілками влади набуває парламентський контроль за діяльністю уряду.

Конституція України лише частково унормовує питання відповідальності Кабінету Міністрів України перед Верховною Радою України та не містить прямої вказівки на необхідність більш детальної регламентації цих відносин. Проте така регламентація фактично забезпечена нормами Законів України «Про Регламент Верховної Ради України» та «Про Кабінет Міністрів України». Так, Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010р. до основних форм, пов'язаних з парламентським контролем за діяльністю Кабінету Міністрів України відносить: 1) схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; 2) розгляд звітів та доповідей Уряду; 3) організацію та проведення «години запитань до Уряду»; 4) розгляд Верховною Радою України питання про відповідальність Кабінету Міністрів України. Проте здійснення парламентського контролю в Україні й досі зіштовхується з проблемами теоретичного та практичного характеру.

Серед видів контролю здійснюваних парламентом, в тому числі по відношенню до уряду, виділяють, зокрема, попередній та наступний контроль. Причому в науці не існує єдності думок щодо переліку повноважень, які направлені на реалізацію функцій попереднього парламентського контролю. Так, наприклад, деякі науковці вважають надання згоди на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України реалізацією попереднього парламентського контролю, проте таке твердження ставить під сумнів змістовне наповнення номінаційної (установчої) функції парламенту, яка традиційно також відноситься правовою доктриною до основних функцій представницького органу. Варто зазначити, що Конституційний Суд України також дотримується вищезазначеної позиції, яка була висловлена у його висновку № 1-11/2001 від 14 березня 2001р. у справі про внесення змін до статей 84, 85 та інших Конституції України, в якому орган конституційної юрисдикції вказав серед форм парламентського контролю надання згоди на призначення і звільнення з посад осіб у випадках, передбачених Конституцією України (п. 15 ч. 1 ст. 85).

У контексті досліджуваної проблеми варто зупинитись на контрольній діяльності народних депутатів, яка в теорії конституційного права та практиці державотворення демократичних країн вважається дієвим способом впливу на органи виконавчої влади. Серед видів контрольної діяльності парламентарів найефективнішими вважаються депутатські запити та звернення. Проте питання віднесення цих форм роботи депутатів саме до контрольної діяльності парламенту довгий час залишалось дискусійним. Якщо брати до уваги контрольну діяльність парламенту саме по відношенню до вищого органу виконавчої влади,

то депутатські запити та звернення виступають засобом висвітлення діяльності уряду та виявлення недоліків у його роботі. Хоча окремих парламентарій не здатний реалізувати можливість притягнення уряду до відповідальності та застосувати конституційно-правові санкції, депутатські запити та звернення виступають саме організаційно-правовою формою парламентського контролю. На цій позиції наголошував і Конституційний Суд України, який у своєму рішенні № 1-1/2000 від 10 травня 2000р. зазначив, що здійснення Верховною Радою України парламентського контролю можливе лише за безпосередньої участі в ньому народних депутатів України, а тому некоректним є протиставлення парламентського контролю Верховної Ради України контролю, який мають здійснювати народні депутати.

Питання парламентського контролю за діяльністю уряду в Україні пов'язано з необхідністю дослідження правової природи Програми діяльності Кабінету Міністрів України у зв'язку з встановленням конституційної норми щодо неможливості розгляду питання про відповідальність уряду протягом року після схвалення Програми. З огляду на це положення ст.87 Конституції України в практиці державного розвитку були випадки зловживання цією нормою та прийняття Програм з інтервалом у часі менше одного року. В науковій літературі висловлюється думка, що Програма має прийматись на тривалий термін та містити, окрім декларативних положень, конкретні заходи, які мають здійснюватись виконавчою владою задля реалізації програмних положень, та строки їх виконання. Особливого значення такі вимоги набувають з огляду на те, що програми соціального, економічного та культурного розвитку, які розробляються Кабінетом Міністрів України, здебільшого носять концептуальний характер та є занадто довготривалими аби продемонструвати, чи відповідає діяльність уряду задекларованим принципам та чи є вона ефективною.

На сьогодні норми чинного Закону України «Про Кабінет Міністрів України» не закріплюють обов'язок уряду подати Програму в конкретні строки, на відміну від Закону України «Про Кабінет Міністрів України» в редакції 2006 року, який надавав тридцятиденний термін для її подання на розгляд Верховної Ради України. На практиці це призводить до непоодиноких випадків неприйняття Програми новосформованим складом уряду, що видається суттєвою перешкодою для реалізації парламентського контролю за діяльністю уряду, оскільки практика притягнення до відповідальності Кабінету Міністрів України доводить, що в першу чергу, вагомою причиною для прийняття парламентом резолюції недовіри уряду є саме невиконання зазначених у Програмі положень.

Однією з нерідко обговорюваних пропозицій по вдосконаленню конституційного регулювання інституту парламентського контролю за діяльністю уряду в Україні є пропозиція по запровадженню персональної відставки міністрів. Така практика відома, наприклад, Республіці Польща. Конституція Польщі від 2

квітня 1997р. закріплює можливість висловлення однією з палат парламенту – Сеймом – недовіри окремому міністру за пропозицією не менш ніж 69 народних депутатів, що має наслідком його відкликання Президентом. Такий досвід цілком може бути в подальшому запозичений Україною, оскільки дозволяє парламенту оперативно відреагувати на невиконання своїх обов'язків окремих урядовцем, не паралізуючи при цьому роботу всього уряду.

Деякі науковці наголошують, що надання Верховній Раді України можливості відправляти у відставку окремих членів уряду надасть Україні змогу розвинути інститут інтерпеляції, який передбачає можливість звернення групи депутатів як до уряду, так і до окремих його членів з наступним обговоренням відповіді на запит та питання про висловлення недовіри окремому міністру чи уряду в цілому на пленарному засіданні парламенту. Проте в теорії конституційного права зазначається, що інтерпеляція характерна для парламентських республік та парламентських монархій, рідше застосовується у парламентсько-президентських республіках. Україна, повернувшись до Конституції в редакції 1996р., є президентсько-парламентською республікою, для якої цей інститут не є характерним, а тому має впроваджувати у вітчизняне конституційне регулювання парламентського контролю інші форми його реалізації.

Отже, можна зробити висновок, що вітчизняна теорія парламентського контролю на сьогодні перебуває на стадії свого розвитку та потребує подальшого вироблення науково обґрунтованих пропозицій по вдосконаленню вітчизняного конституційно-правового регулювання парламентського контролю за діяльністю уряду з врахуванням досвіду зарубіжних країн з метою подальшого розвитку України як демократичної та правової держави.

С. Е. Неплюхіна,

здобувач Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Заробітна плата являє собою один з основних факторів і показників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Забезпечення стабільного економічного розвитку України та підвищення життєвого рівня населення тісно пов'язане з проведенням ефективної політики у сфері регулювання оплати праці. На сучасному етапі спостерігається надто низький рівень реальної заробітної плати, наявність заборгованості з її виплати. Заробітна плата є осно-